

minority 3D
DIVERSITY DIALOGUE DEVELOPMENT

**ISTRAŽIVANJE O PITANJU NACIONALNIH
MANJINA U OSJEČKO-BARANJSKOJ ŽUPANIJ**

THE PROJECT **MINORITY – 3D (DIVERSITY, DIALOGUE, DEVELOPMENT)** IS FINANCED BY
PROJEKT **RASTIMO ZAJEDNO – 4RAZ (RAZNOLIKOST, RAZMJENA, RAZUMJEVANJE, RAZVOJ)** JE FINANCIRAN OD

IMPRESSUM

REALIZATORI

OTVORENA MEDIJSKA GRUPACIJA
NOKTUA

IZDAVAČ

OTVORENA MEDIJSKA GRUPACIJA

STRUČNI SURADNICI

MARTINA ĐURINSKI
IVANA MALTAŠIĆ

OBLIKOVANJE

TAMARA BAREŠIĆ & LUKA ANIĆ

© EUROPEAN UNION, 2012

The content of this publication does not reflect the official opinion of the European Union. Responsibility for the information and views expressed in therein lies entirely with the author(s). Reproduction is authorised provided the source is acknowledged.

„This document has been produced with the financial assistance of the European Union. The content of this document are the sole responsibility of Otvorena medijska grupacija and can under no circumstances be regarded as reflecting the position of the European Union.“

Stajališta izražena u ovoj publikaciji ne odražavaju nužno stajalište Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske.

ZAGREB, 2012.

SADRŽAJ

1	<u>PREZENTACIJA PROJEKTA "MINORITY – 3D"</u>	4
1.1	O UDRUZI OTVORENA MEDIJSKA GRUPACIJA	4
1.2	O PROJEKTU „MINORITY 3D“	6
2	<u>UVOD U ISTRAŽIVANJE O PITANJU NACIONALNIH MANJINA U OSJEČKO-BARANJSKOJ ŽUPANJI</u>	9
2.1	REZULTATI ISTRAŽIVANJA	10
2.2	RAZUMIJEVANJE SVAKODNEVNIH PROBLEMA PRIPADNIKA MANJINSKIH ZAJEDNICA NA PODRUČJU OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE	12
2.3	OBRAZOVANJE PRIPADNIKA NACIONALNIH MANJINA	13
2.4	ZAPOŠLJAVANJE PRIPADNIKA NACIONALNIH MANJINA	16
2.5	SURADNJA LOKALNE SAMOUPRAVE S PREDSTAVNICIMA MANJINSKIH ZAJEDNICA NA PODRUČJU OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE	17
2.6	OSOBNI INTERVJU	19
3	<u>ISTRAŽIVANJE O POLOŽAJU MANJINA U OSJEČKO-BARANJSKOJ ŽUPANJI PROVEDENO MEĐU SREDNJOŠKOLSKIM UČENICIMA</u>	23
3.1	REZULTATI ISTRAŽIVANJA	24
4	<u>ZAKLJUČAK</u>	33

1

PREZENTACIJA PROJEKTA „MINORITY – 3D (DIVERSITY, DIALOGUE, DEVELOPMENT)”

1.1 O UDRUZI OTVORENA MEDIJSKA GRUPACIJA

Udruga Otvorena medijska grupa-
cija (OMG) osnovana je 2004. godine s vizijom stvaranja društva jednakih prilika za sve građane, u kojem senzibilizirani građani donose informirane odluke i svjesni su svoje odgovornosti za društvo u cjelini. Cilj udruge jest promicanje i unaprjeđivanje civilnog društva i zaštite ljudskih prava, pogotovo mladih osoba, spajanjem modernih tehnologija i umjetnosti, poglavito filmske umjetnosti; osvješćivanje mladih i promicanje vrijednosti društva jednakih prilika za sve građane i građanke. Udruga okuplja mlade ljude kojima je želja da svoje stručno znanje i iskustvo upotrijebe u svrhu promicanja ljudskih prava i vrijednosti demokracije. Naše iskustvo uključuje produkciju, organizaciju, osmišljavanje medijskih kampanja te zakonitosti i utjecaj medija.

U dosadašnjem radu OMG je kreativno osmislio i realizirao brojne medijske kampanje za osvješćivanje te dokumentarne, igrane i animirane filmove s raznim partnerima.

Dosad OMG ima iskustvo u provedbi projekata koji posvećuju posebnu pažnju podizanja svijesti o mladima i rješavanju problema s kojima su suočeni.

OMG u svojem radu koristi medijsku produkciju za poboljšanje ukupne kvalitete života. Primjerice, većina prethodnih projekata uključuje prevenciju i borbu protiv trgovanja ljudima. U suradnji s Vladom Republike Hrvatske i Uredom za ljudska prava OMG je surađivao u četiri vrlo uspješne kampanje. Također, u borbi protiv nasilja nad ženama OMG je imao podršku od različitih donatora kao što su Europska komisija, UNHCR, UNDP, Veleposlanstvo Kraljevine Nizozemske, Veleposlanstvo Kraljevine Norveške, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Odbora za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora i Hrvatski Crveni križ. TV spotovi koji su dosad producirani emitirani su na Hrvatskoj televiziji (HTV), RTL-u i uglednoj europskoj televiziji ARTE.

Najvažniji realizirani projekti i postignuća u posljednje tri godine:

1. ONE MOGU SVE

Projekt kroz koji je realizirana afirmativna medijska kampanja usmjerena na javnu svijest o mogućnostima i postignućima žena i djevojčica s invaliditetom.

2. TATA OD FORMATA

Financiran iz fondova EK, kroz čiju je realizaciju producirana serija dokumentarnih filmova koji imaju za cilj promidžbu odgovornog roditeljstva i jačanje socijalne svijesti o važnosti očinske figure u odgoju djece. Projekt je sufinanciran sredstvima Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Grada Zagreba i HRT-a.

3. NEKE DRUGE PRIČE

Međunarodni omnibus sastavljen od 5 kratkih filmova, koje su režirale pet redateljica iz pet različitih zemalja. Projekt je postao primjer dobre prakse i uspješan primjer kulturne suradnje u regiji između pet nacija i tri religije koje su imale burnu prošlost. Film je pozvan na tri festivala A kategorije, u Montrealu, Varšavi i Kairu, te na još 29 međunarodnih filmskih festivala.

4. UPOZNAJMO SE

Projekt financiran iz fondova Europske komisije, a imao je za cilj podizanje svijesti srednjoškolaca kao budućih donositelja odluka i aktivnih članova društva o prepoznavanju i preispitivanju stereotipa kao glavnog izvora predrasuda i nacionalnih

diskriminacija. Rezultat projekta bio je dublje razumijevanje i podizanje tolerancije u Vukovaru i Vukovarsko-srijemskoj županiji, što bi trebalo voditi ka poticanju pomirenja.

5. Spot za promicanje zastupljenosti žena na izborima

Obuhvaća medijsku kampanju za podizanje svijesti, pogotovo žena, o nužnosti podjednake zastupljenosti muškaraca i žena u predstavničkim tijelima i izvršnim institucijama. Kampanja je emitirana na tri nacionalne televizije, kao i na nekoliko lokalnih postaja.

6. Nacionalna kampanja za prevenciju rodno uvjetovanog nasilja

Projekt se provodio u suradnji s udrugom CESI, a bio je financiran od Europske komisije. Otvorena medijska grupacija bila je zadužena za osmišljavanje, kompletnu realizaciju, planiranje i provođenje medijske kampanje kao značajnog djela projekta. Medijska kampanja sastojala se od 4 spota i billboard plakata. Slogan kampanje bio je „Šutnja nije zlato“ (suprotno poslovice „Šutnja je zlato“) i svi spotovi emitirani su na Hrvatskoj televiziji i RTL Televiziji. **Za ovu kampanju OMG je dobio nagradu ERSTE fondacije (u Beču) za najbolju europsku kampanju.**

7. IZ DOMA NA SVOJE!

Projekt financiran iz fondova EK, čija je provedba počela krajem 2011., a trajanje je predviđeno do listopada 2012. Kroz ovaj projekt željeli bismo odgovoriti na nezavidnu situaciju u kojoj se nalaze mladi općenito, a po-

gotovo mladi iz domova za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi. Uzimajući u obzir negativne posljedice ekonomske krize, osobito posljedice na zapošljavanje mladih, može se zaključiti kako je mladima potrebno dodatno obrazovanje i osposobljavanje, nove mogućnosti zapošljavanja te više prilika za sudjelovanje u kvalitetnim društveno-kulturnim aktivnostima kako bi se učinkovito suprotstavili trenutačnoj situaciji.

Glavne aktivnosti projekta provode se u dvije paralelne faze: **Medijska kampanja**, koja ima za cilj podizanje javne svijesti o problemima mladih odraslih u domovima za djecu s neodgovarajućom roditeljskom skrbi; i **Zapošljavanje mladih – program i mogućnosti**, koja ima za cilj osigurati potrebno dodatno obrazovanje i osposobljavanje te nove mogućnosti zapošljavanja ove osobito ranjive društvene skupine.

1.2

O PROJEKTU „MINORITY 3D“

U duhu uspješne provedbe EU projekta, Otvorena medijska grupacija prijavila se na program IPA 2009. Zbog jačanja kapaciteta organizacija civilnog društva za praćenje i zagovaranje u područjima demokratizacije, ljudskih prava, integracije manjina te održivog povratka izbjeglica u područjima od posebne državne skrbi dobila je financijsku potporu za provedbu projekta RAstimo Zajedno – 4RAZ (Raznolikost, Razmjena, Razumijevanje, Razvoj).

Opći cilj projekta jest potaknuti aktivno građanstvo, stavljajući naglasak na svakodnevne probleme koji sprječavaju pripadnike manjina da ravnopravno sudjeluju u aktivnostima lokalne zajednice, što bi potaknulo miroljubivu integraciju manjina, pogotovo Srba.

Specifični ciljevi projekta jesu:

- **povećana svjesnost i tolerancija** koje vode boljim životnim uvjetima i većoj stopi zaposlenosti pripadnika manjina (pogotovo Srba) u Osječko-baranjskoj županiji
- **unaprijeđena odgovornost i senzibilitet** u lokalnim zajednicama u Hrvatskoj za integracijom Srba i drugih manjina
- **ojačan kapacitet** lokalnih organizacija civilnog društva i proaktivnog građanskog zagovaranja.

Projekt uključuje **reformu** kroz koju se mijenjaju stavovi ciljne skupine; **sudjelovanje** – srednjoškolski i organizacije civilnog društva sudjelovat će u projektu; i **osnaživanje** – osigurat ćemo komunikacijsku platformu za lokalne organizacije civilnog društva koje će im omogućiti interakciju

s lokalnim autoritetima nakon završetka projekta, čime ćemo postaviti temelj implementaciji novih politika koje se tiču zaštite prava manjina. Komunikacijska platforma generirana je

kroz kružno putovanje brodom koje će predstavnicima manjina omogućiti sudjelovanje u konstruktivnom dijalogu s lokalnim službenicima.

Predviđeni rezultati projekta jesu:

1. CILJ PROJEKTA: POVEĆANO OPĆE ZNANJE I SPECIFIČNE VJEŠTINE

Da bi se postigao ovaj cilj, bit će organizirane radionice za srednjoškolce, kao i za učitelje, što će povećati njihovo opće znanje o stanju i položaju manjina u njihovoj zajednici te im pružiti potrebna znanja i vještine kako prevladati i poboljšati postojeće stanje. Kao ishod ove aktivnosti predviđeno je:

- 15 učitelja će proći dodatnu edukaciju
- 50 učenika će proći dodatnu edukaciju, steći znanje i sudjelovati u produkciji dokumentarnog filma
- 5 dokumentarnih filmova bit će producirano (odabir dokumentarnih filmova je organiziran i emitiranje osigurano)

2. CILJ PROJEKTA: KREIRANJE ZAJEDNIČKIH AKTIVNOSTI VEĆINSKE POPULACIJE I MANJINA

• Inicirajući zajednički rad srednjoškolaca različitih nacionalnosti, cijelo će društvo profitirati jer će mladi koji sada mijenjaju stavove postati aktivni članovi društva, koji će donositi

odluke u skladu s onim vrijednostima koje su kroz život, kao i kroz ovaj projekt, stekli

- Kreiranje platforme za buduću suradnju

3. CILJ PROJEKTA: POTICANJE KREIRANJA NOVIH PARTNERSTAVA

Među lokalnim organizacijama civilnog društva, kulturnih društava i organizacija. Ishodi u okviru ovog rezultata jesu:

- 3 susreta s predstavnicima lokalnih vlasti
- 2 događaja organizirana u suradnji

s lokalnim organizacijama civilnog društva i lokalnim vlastima

- 80 posjetitelja koji će sudjelovati u multimanjinskom putovanju brodom
- 4 manjinske organizacije civilnog društva uključene u organizaciju putovanja brodom

Da bi se ostvarili postavljeni ciljevi, projekt predviđa seriju aktivnosti:

1. Na početku projekta provest će se **opsežno istraživanje manjina** u Osječko-baranjskoj županiji kako bismo dobili uvid u njihov život i probleme u njihovom svakodnevnom životu. Tijekom ove aktivnosti stvorit ćemo mrežu partnera i suradnika u Osijeku.
2. Nakon istraživanja predviđena je **edukacija** srednjoškolaca o produkciji dokumentarnih filmova i edukacija učitelja koji će nadgledati i voditi aktivnosti srednjoškolskih timova.
3. Po završetku praktične radionice projektni tim formirat će 5 timova s ukupno 10 učenika po grupi, čija će zadaća biti **produkcija dokumentarnog filma**. Tema dokumentarnih filmova koje će producirati sudionici projekta su manjine i odnos prema njima u njihovoj zajednici.
4. **Nakon produkcije filmova slijedi emitiranje dokumentarnih filmova** najprije u školama, a kasnije i na festivalima i na lokalnoj televiziji. Dokumentarni filmovi emitirani na lokalnoj televiziji doprijet će do velikog broja ljudi u isto vrijeme i na taj način prenijet će poruku nacionalne tolerancije. Sadržaj medija ima velik utjecaj na formiranje stavova. U sklopu projekta napraviti će se DVD-i s produciranim dokumentarnim filmovima, koji će se umnožiti u 500 primjeraka.
5. **Predviđeno je predstavljanje kulturnih organizacija manjina** na Kva-ternikovu trgu u Zagrebu u sklopu obilježavanja Svjetskog dana ljudskih prava 10. prosinca 2012. godine.
6. **Posebna pažnja posvetit će se lobiranju lokalnih vlasti** – u tu svrhu zajedničke aktivnosti OMG-a i lokalnih organizacija civilnog društva zastupat će usmjeravanje pažnje na značajna pitanja nacionalnih manjina te također utjecati na lokalne zakone da zauzmu poseban stav u odnosu na ljudska, socijalna i ekonomska prava pripadnika manjina u njihovoj lokalnoj zajednici, pogotovo srpskih manjina.
7. Jedna od većih aktivnosti projekta jest **obilježavanje Svjetskog dana kulturne raznolikosti** 21. svibnja 2013., koje će omogućiti interakciju lokalnih organizacija civilnog društva s izabranim lokalnim službenicima. Program je osmišljen na način da se organizira projekcija dokumentarnih filmova na brodu koji bi trebao ploviti Dunavom od Osijeka do Novog Sada. Program na brodu uključit će reprezentaciju manjina i odabir dokumentarnih filmova srednjoškolaca. Putovanje brodom trajat će 2 dana, a naglasak će biti na kreativnom i otvorenom dijalogu između manjina koje dijele isto okruženje.

UVOD U ISTRAŽIVANJE O PITANJU NACIONALNIH MANJINA U OSJEČKO-BARANJSKOJ ŽUPANJI

Za potrebe provedbe projekta **RASTIMO ZAJEDNO – 4RAZ (RAZno-likost, RAZmjena, RAZumijevanje, RAZvoj)**, provedeno je istraživanje javnog mnijenja kako bi se dobio bolji uvid u život i svakodnevne probleme pripadnika manjinskih zajednica na području Osječko-baranjske županije.

Opći cilj gore imenovanog projekta je potaknuti aktivno građanstvo stavljajući naglasak na svakodnevne probleme koji sprječavaju pripadnike manjina da ravnopravno sudjeluju u aktivnostima lokalne zajednice, što bi potaknulo miroljubivu integraciju manjina, pogotovo srpske nacionalne zajednice.

Specifični ciljevi projekta su:

- povećana svjesnost i tolerancija koje vode boljim životnim uvjetima i većoj stopi zaposlenosti pripadnika manjina (pogotovo Srba) u Osječko-Baranjskoj županiji
- unaprijeđena odgovornost i senzi-

bilitet u lokalnim zajednicama u Hrvatskoj za integracijom Srba i drugih manjina

- ojačan kapacitet lokalnih organizacija civilnog društva i proaktivnog građanskog zagovaranja

Istraživanje je provedeno metodom dubinskih intervjua i to u razdoblju od 15. do 25. kolovoza 2012. godine.

Istraživanju su na samom početku pridruženi i izdvojeni statistički podaci Popisa stanovništva Republike Hrvatske provedenog 2001. (Tablica 1. i Tablica 2. – Stanovništvo prema narodnosti po gradovima/općinama na području Osječko-Baranjske županije) s obzirom da rezultati sa zadnje provedenog Popisa stanovništva iz 2011. godine u vrijeme provođenja ovog istraživanja još uvijek nisu bili službeno objavljeni.

U ovom izvještaju sadržani su neki od rezultata koji će služiti kao okvir u provedbi sljedećih koraka projekta.

Kao **osnovne ciljeve** ovog istraživanja izdvajamo:

- Razumijevanje svakodnevnih problema pripadnika manjinskih zajednica na području Osječko-baranjske županije

- Pitanja zapošljavanja i obrazovanja pripadnika nacionalnih manjina
- Suradnja lokalne samouprave sa predstavnicima manjinskih zajednica na području Osječko-baranjske županije

2.1

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Tablica 1 - Stanovništvo prema narodnosti po gradovima na području Osječko-baranjske županije

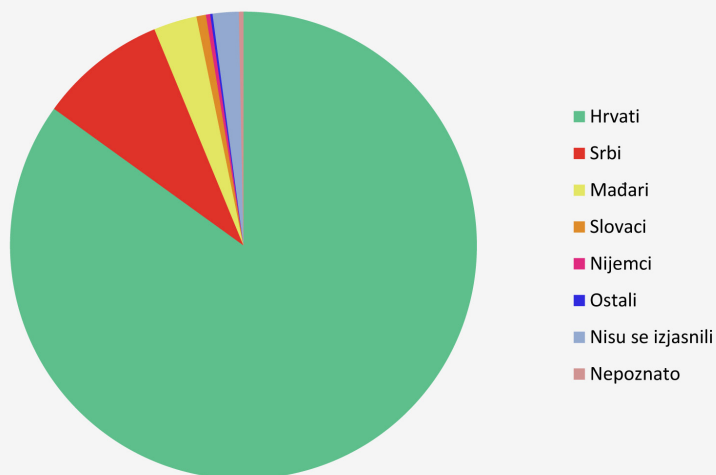
	UKUPNO	Hrvati	Nacionalne manjine					Ostali	Nisu se izjasnili	Nepoznato
			svega	Mađari	Nijemci	Slovaci	Srbi			
OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA	330.506	277.245	45.836	9.784	964	2.155	28.866	522	5.873	1.030
POSTOTAK	100,00	83,89	13,87	2,96	0,29	0,65	8,73	0,16	1,78	0,31
Beli Manastir	10.986	6.085	4.469	933	122	18	2.920	26	390	16
Belišće	11.786	11.033	520	34	19	3	241	5	154	74
Donji Miholjac	10.265	9.716	404	50	14	6	252	2	127	16
Đakovo	30.092	29.037	640	102	35	49	282	12	207	196
Našice	17.320	15.145	1.817	31	9	964	727	21	285	52
Osijek	114.616	99.234	12.062	1.154	291	246	8.767	360	2.604	356
Valpovo	12.327	11.856	315	16	15	11	177	4	90	62

Izvor: Državni zavod za statistiku (http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/Census2001/Popis/H01_02_02/H01_02_02_zup14.html)

Prema navedenim podacima iz Popisa stanovništva provedenog 2001. godine, vidljivo je da predstavnici srpske nacionalne manjine čine najbrojniju manjinsku zajednicu na području Osječko-baranjske županije (8,73%), dok za njima slijede Mađari

(2,96%), Slovaci (0,65%) i Nijemci (0,29). Što se tiče zastupljenosti po gradovima, srpska nacionalna zajednica najviše je zastupljena u Osijeku (8.767 osobe) te Belom Manastiru (2.920 osoba), a najmanje u Valpovu (177 osoba).

Slika 1 - Grafički prikaz ukupnog stanovništva prema narodnosti na području Osječko-baranjske županije

Tablica 2 - Stanovništvo prema narodnosti po općinama na području Osječko-baranjske županije

	Ukupno	Hrvati	Nacionalne manjine					Ostali	Nisu se izjasnili	Napoznato
			svoga	Mađari	Nijemci	Slovaci	Srbi			
Darda	7.062	3.663	3.052	581	52	13	2.008	9	328	10
Erdut	8.417	3.117	5.035	432	23	3	4.538	9	242	14
Jagodnjak	2.537	676	1.777	73	14	-	1.642	1	74	9
Šodolovci	1.955	240	1.678	6	-	-	1.653	1	36	-

Izvor: Državni zavod za statistiku (http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/Census2001/Popis/H01_02_02/H01_02_02_zup14.html)

Stanovništvo prema narodnosti po općinama na području Osječko-baranjske županije za potrebe istraživanja naveli smo samo općine u kojima živi više od 1.000 osoba koje pripadaju srpskoj nacionalnoj zajednici. Prema prikazanom u tablici, od 35 općina na području Osječko-baranj-

ske županije, prema Popisu stanovništva iz 2001. godine, pripadnici srpske nacionalne manjine najbrojniji su u općini Erdut (4.538 osoba), zatim u općini Darda (2.008 osoba) te općinama Šodolovci (1.653 osobe) i Jagodnjak (1.653 osobe).

2.2

RAZUMIJEVANJE SVAKODNEVNIH PROBLEMA PRIPADNIKA MANJINSKIH ZAJEDNICA NA PODRUČJU OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Provedeno istraživanje među predstavnicima nacionalnih manjina pokazalo je da se različite nacionalne zajednice, kao i njihovi predstavnici, susreću s različitim problemima u svakodnevnom životu.

Tako primjerice, predstavnici srpske nacionalne manjine kao najveći problem ističu činjenicu da se i nakon skoro 20 godina od završetka Domovinskog rata u Hrvatskoj i dalje osjeća tenzija prošlosti koja neminovno utječe na svakodnevni život članova srpske manjinske zajednice. Većina ispitanika istaknula je da se, neovisno o tome, osjeća dijelom ovog društva i zajednice s obzirom da je riječ o osobama čije su prošle generacije živjele na ovim prostorima (znači nije riječ o „nedavnim“ doseljenicima – razdoblje od 1990. godine pa na ovamo), te stoga i žele biti „dio ukupne društvene zajednice koja svojim običajima, tradicijom i narodnim običajima obogaćuje društvo u cijelini“.

Nadalje, pripadnici srpske nacionalne zajednice mišljenja su da u Republici Hrvatskoj (pa tako i na području Osječko-baranjske županije), kada je

riječ o nacionalnim manjinama, vlada mišljenje da bi se o potrebama pripadnika tih istih manjinskih zajednica trebale brinuti njihove matične države što ne doprinosi unaprijeđenju demokratizacije društva u ovoj regiji.

S druge strane, pripadnici slovačke nacionalne manjine ne suočavaju se problemima koji nastaju kao posljedice negativnih događaja koji su se dogodili u nedavnoj prošlosti. Svjesni trenutnog financijskog stanja u kojem se nalazi lokalna i regionalna uprava i samouprava, ipak ističu problem nedovoljnog financiranja projekata kulturno-umjetničkog karaktera slovačke nacionalne manjine koje imaju za cilj prikaz i očuvanje bogatstva ove manjinske zajednice na području Osječko-baranjske županije.

S obzirom na trenutno stanje u gospodarstvu, može se zaključiti da krizu u velikoj mjeri osjete i manjinske zajednice budući da im, zbog općeg nedostatka financijskih sredstva, tijela lokalne samouprave nisu u mogućnosti financirati sve projekte tijekom godine.

OBRAZOVANJE PRIPADNIKA NACIONALNIH MANJINA

2.3

Ostvarivanje prava na obrazovanje na materinskom jeziku značajno je za očuvanje i zaštitu identiteta pripadnika nacionalnih manjina, a svakako i očuvanje multikulturalnih osobitosti društva u cjelini. Uz to, u cilju integracije u širu zajednicu, pripadnici nacionalnih manjina, koji se obrazuju na jeziku i pismu kojim se služe, imaju pravo i obvezu učiti i službeni jezik države u kojoj žive.

Pravo na odgoj i obrazovanje na svom jeziku i pismu pripadnici nacionalnih manjina ostvaruju u skladu s Ustavom Republike Hrvatske, Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina te Zakonom o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu na-

cionalnih manjina. Pripadnici nacionalnih manjina imaju mogućnost obrazovati se na materinskom jeziku na svim stupnjevima obrazovanja od predškolskog do visokoškolskog. Jezici na kojima se izvodi nastava mogu se svrstati u dvije grupe na tzv. teritorijalne ili manjinske jezike i neteritorijalne, a prema Europskoj povelji o regionalnim ili manjinskim jezicima, odnosno Odluci o ratifikaciji Zakona o potvrđivanju europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima.

Pripadnici nacionalnih manjina svoje ustavno pravo na odgoj i obrazovanje ostvaruju trima osnovnim modelima i posebnim oblicima školovanja.

1. MODEL A – nastava na jeziku i pismu nacionalnih manjina

Riječ je o modelu po kojemu se cjelokupna nastava izvodi na jeziku i pismu nacionalne manjine uz obvezno učenje hrvatskog jezika u istom broju sati u kome se uči jezik manjine. Učenici imaju pravo i obvezu učiti dodatne sadržaje od značaja za manjinsku zajednicu. Ovaj se model nastave provodi u posebnoj ustanovi, ali ga je moguće provoditi i u ustanovama s nastavom na hrvatskom jeziku u posebnim odjelima s nastavom na jeziku i pismu manjine.

2. MODEL B – dvojezična nastava

Nastava se izvodi dvojezično, prirodna se grupa predmeta uči na hrvatskom, a društvena grupa predmeta na jeziku nacionalne manjine. Nastava se provodi u ustanovi s nastavom na hrvatskom jeziku, ali u posebnim odjelima.

3. MODEL C – njegovanje jezika i kulture

Nastava se izvodi na hrvatskom jeziku uz dodatnih pet školskih sati namijenjenih njegovanju jezika i kulture nacionalne manjine.

4. Oblik nastave u kojem se jezik nacionalne manjine uči kao jezik sredine
5. Posebni oblici nastave: ljetna škola, zimska škola, dopisno-konzultativna nastava
6. Posebni programi za uključivanje učenika romske populacije u odgojno-obrazovni sustav

Pripadnici nacionalne manjine sami predlažu i odabiru model i program u skladu s postojećim zakonima i svojim mogućnostima za realizaciju programa. Svi modeli i oblici školovanja u redovitom su odgojno-obrazovnom sustavu Republike Hrvatske.

Prema podacima Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske, u školskoj godini 2011./2012. na području Osječko-baranjske županije nastava je provedena u sljedećim ustanovama prema modelima A, B i C:

Tablica 3 – Popis osnovnih i srednjih škola s nastavom na jeziku i pismu nacionalnih manjina po modelima A, B i C na području Osječko-baranjske županije u školskoj 2011./2012.

MODEL A – nastava na jeziku i pismu nacionalnih manjina

Osnovne škole s nastavom na mađarskom jeziku

1. Osnovna škola Zmajevac, PŠ Kotlina, PŠ Novi Bezdan, PŠ Suza
2. Osnovna škola Lug, PŠ Vardarac, PŠ Kopačevo
3. Prosvjetno-kulturni centar Mađara u Hrvatskoj, Osijek
4. Osnovna škola Korog

Osnovne škole s nastavom na srpskom jeziku i ćirilicom pismu

1. Osnovna škola Jagodnjak, PŠ Bolman, PŠ Uglješ
2. Osnovna škola Dalj
3. Osnovna škola Tenja
4. Osnovna škola Bijelo Brdo
5. Osnovna škola Dr. Franje Tuđmana, Beli Manastir

Srednja škola s nastavom na mađarskom jeziku

1. Prosvjetno-kulturni centar Mađara u Hrvatskoj, Osijek

Srednje škole s nastavom na srpskom jeziku i ćirilicom pismu

1. Druga srednja škola Beli Manastir
2. Srednja škola Dalj

MODEL B – dvojezična nastava

Osnovna škola s dvojezičnom nastavom (na srpskom i hrvatskom jeziku)

1. Osnovna škola Ernestinovo, Ernestinovo

MODEL C – njegovanje jezika i kulture**Osnovne škole s nastavom njemačkog jezika i kulture**

1. Osnovna škola Svete Ane, Osijek

Osnovne škole s nastavom mađarskog jezika i kulture

1. Osnovna škola Antunovac, PŠ Antunovac
2. Osnovna škola Frana Krste Frankopana, Osijek
3. Osnovna škola Franje Krežme, Osijek
4. Osnovna škola dr. Franje Tuđmana, Beli Manastir
5. Osnovna škola Bilje, Bilje
6. Osnovna škola Dalj, Dalj PŠ Erdut i PŠ Aljmaš
7. Osnovna škola Darda, Darda
8. Osnovna škola Draž, Draž i PŠ Batina
9. Osnovna škola Kneževi Vinogradi, Kneževi Vinogradi
10. Osnovna škola Laslovo, Laslovo
11. Osnovna škola Mate Lovraka, Vladislavci
12. Osnovna škola Vladimira Nazora, Đakovo, PŠ Ivanovci
13. Osnovna škola Zmajevac, PŠ Novi Bezdani i PŠ Suza
14. Osnovna škola Lug, PŠ Kopačevo
15. Osnovna škola Jagodnjak, Jagodnjak

Osnovne škole s nastavom slovačkog jezika i kulture

1. Osnovna škola Ivana Brnjika – Slovaka, Jelisavac
2. Osnovna škola Kralja Tomislava, Našice, PŠ Markovac
3. Osnovna škola Josip Kozarac, Josipovac, PŠ Jurjevac
4. Osnovna škola Višnjevac, Višnjevac
5. Osnovna škola Vladimira Becića, Osijek

Osnovne škole s nastavom srpskog jezika i kulture

1. Osnovna škola Dr. Franje Tuđmana, Beli Manastir
2. Osnovna škola Darda, Darda

Srednje škole s nastavom srpskog jezika i kulture

1. Gimnazija Beli Manastir, Beli Manastir

Izvor: public.mzos.hr/fgs.axd?id=18610

Prema podacima prikazanim u Tablici 3., vidljivo je da postoji institucionalni okvir za provođenje propisanih modela obrazovanja za učenike-pripadnike nacionalnih manjina na području Osječko-baranjske županije.

Ipak, pitanja integracije i segregacije te potreba za jačanjem kontakata među učenicima iz različitih nacionalnih zajednica u istočnoj Hrvatskoj (pa tako i na području Osječko-baranjske županije) pobuđuju posebnu

pažnju posebice kada je riječ o učenicima hrvatske i srpske nacionalnosti. Rezultat je to još uvijek vidljivih posljedica nedavnih ratnih zbivanja na ovome području. Iako posljednja istraživanja pokazuju da se poduzimaju koraci na rješavanju problematike obrazovanja pripadnika nacionalnih manjina (posebice srpske manjinske zajednice), potrebno je

poduzeti i dodatne mjere informiranja (sredstva javnog priopćavanja, okrugli stolovi, suradnja u okviru obrazovnih institucija te kulturno-umjetničkih društava i slično) kako bi se kako hrvatsko stanovništvo tako i ostale nacionalne manjine dodatno upoznale i senzibilizirale za potrebe i probleme svih manjinskih zajednica.

2.4

ZAPOŠLJAVANJE PRIPADNIKA NACIONALNIH MANJINA

Odredbom članka 22. stavka 2. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina (NN 155/02 i 80/10) pripadnicima nacionalnih manjina osigurava se zastupljenost u tijelima državne uprave i pravosudnim tijelima sukladno odredbama posebnog zakona, vodeći računa o sudjelova-

nju pripadnika nacionalnih manjina u ukupnom stanovništvu na razini na kojoj je ustrojeno tijelo državne uprave ili pravosudno tijelo i stečnim pravima. U popunjavanju navedenih mjesta, prednost pod istim uvjetima imaju predstavnici nacionalnih manjina.

Tablica 4 - Podaci o broju zaposlenih pripadnika nacionalnih manjina u tijelima državne uprave - Osječko-baranjska županija (zaključno s danom 31. prosinca 2011. godine)

Ured državne uprave u Osječko-baranjskoj	Ukupan broj zaposlenih		Srbi		Mađari		Slovenci		Ostali		pripadnika nacionalnih manjina	
			broj %		broj %		broj %		broj %		broj %	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
	251	13	5,179	6	2,39	1	0,398	2	0,797	22	8,765	

Izvor: www.vlada.hr/hr/content/download/219390/.../41.%20-%205.pdf

Prema podacima iz Tablice 4., vidljivo je da se u tijelima Osječko-baranjske županije provodi politika zapošljavanja pripadnika nacionalnih manjina

temeljem članka 22. stavka 2. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina (NN 155/02 i 80/10).

Teška gospodarska situacija u kojoj se trenutno nalazi hrvatsko društvo u cjelini posebice snažno pogađa prostor istočne Hrvatske. Ratna razaranja i godine oporavka industrije rezultirale su smanjenim obimom privrednih aktivnosti kako u odnosu na prijeratno razdoblje tako i u odnosu na trenutni nivo privrednih aktivnosti u, primjerice, središnjim i zapadnim dijelovima Republike Hrvatske. U tim okolnostima, razumljivo je da i politika zapošljavanja pripadnika nacionalnih manjina ne može zaživjeti u punom kapacitetu.

Stanje na terenu donosi i pozitivne i negativne primjere provedbe imenovane politike. Tako se u praksi mogu naći primjeri neprovedbe članka 22. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, s druge strane tu

su i primjeri gdje su upravo članovi manjinskih zajednica (npr. srpske nacionalne zajednice) zadržavali radna mjesta u uvjetima smanjenja broja radnika pojedinih državnih tvrtki i institucija.

Zaključno, kao najveći problem svakako se mora izdvojiti loša gospodarska situacija na području istočne Hrvatske (pa tako i Osječko-baranjske županije) koja za sobom vuče problem velike nezaposlenosti stanovništva u cjelini. Svi ispitanici mišljenja su da, kada dođe do oporavka gospodarstva te otvaranja novih radnih mjesta, problem nezaposlenosti stanovništva, pa tako i pripadnika nacionalnih manjina na ovom području, bit će daleko manje izražen nego što je trenutno.

SURADNJA LOKALNE SAMOUPRAVE S PREDSTAVNICIMA MANJINSKIH ZAJEDNICA NA PODRUČJU OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

2.5

Financiranje rada manjinskih udruga od strane lokalne samouprave dio je proračunske politike Osječko-baranjske županije. Financiranjem institucija i udruga manjinskih nacionalnih zajednica nastoji se održati kontinuitet rada istih što za rezultat ima očuvanje tradicije i običaja manjinskih zajednica na ovom području.

Iz Tablice 5. vidimo da je u 2012. godini došlo do povećanja iznosa koji

se izdvaja za rad vijeća i predstavnika nacionalnih manjina. Ipak, izdvojena sredstva nisu dovoljna da bi se u potpunosti moglo financirati sve projekte manjinskih udruga na području Osječko-baranjske županije što je rezultat teške ekonomske situacije u kojoj se trenutno nalazi hrvatsko društvo u cjelini. Da bi uspjeli održati kontinuitet rada, udruge se za pomoć obraćaju i drugim tijelima lokalne samouprave (Grad Osijek u većem ili

Tablica 5 - Prikaz sredstava koja se izdvajaju iz proračuna Osječko-baranjske županije za rad vijeća i predstavnika nacionalnih manjina (razdoblje od 2011. do 2014. godine)

Opis	Proračun za 2011. godinu – 1. rebalans	Prijedlog proračuna za 2012. godinu	Projekcija za 2013. godinu	Projekcija za 2014. godinu
Vijeća i predstavnika nacionalnih manjina	600.000,00 HRK	620.000,00 HRK	620.000,00 HRK	620.000,00 HRK

Izvor: Prijedlog proračuna Osječko-baranjske županije za 2012. godinu <http://www.obz.hr/hr/pdf/2011/22%20sjednica/05-Prijedlog%20Proracuna%20OBZ%20za%202012.%20i%20projekcija%20za%202013.%20i%202014.%20i%20Odluke%20o%20izvravanju%20Proracuna%20OBZ%20za%202012.pdf>

manjem iznosu financira manjinske udruge na svom području – primjer nabave nove nošnje za potrebe rada SKUD Sveti Sava iz Tenje), kao i drugim donatorima i sponzorima.

Ipak, uz sve probleme, možemo izdvojiti mnoštvo primjera suradnje kulturno-umjetničkih društava manjinskih zajednica međusobno kao

i sa udrugama većinskog hrvatskog stanovništva (obljetnice, godišnji nastupi i koncerti i sl.). Po mišljenju ispitanika, to je jedan od vrlo pozitivnih načina kako utjecati na povećanje razine demokratizacije društva na ovim prostorima te prihvaćanju različitosti u obliku nacionalnosti, vjeroispovijesti i kulturnom naslijeđu.

Na području Osječko-baranjske županije djeluje niz kulturno-umjetničkih društava manjinskih zajednica, od kojih bismo izdvojili sljedeće:

- Srpsko kuturno umjetničko društvo Sveti Sava Tenja
- Srpsko kuturno umjetničko društvo Jovan Lazić Bijelo Brdo
- Kulturno umjetničko društvo Zora Silaš
- Udruga Zlatna Žena Bolman (izrada zlatoveza i oslikavanje)
- Mađarsko kulturno društvo "NÉPKÖR"
- Matica slovačka
- Makedonsko kulturno društvo „Braća Miladinovci“
- Slovensko kulturno društvo „Stanko Vraz“
- Demokratski savez Bošnjaka Slavonije i Baranje
- Savez Nijemaca i Austrijana – Centrala Osijek i mnogi drugi

OSOBNI INTERVJU

2.6

OSOBNI INTERVJU 1**ISPITANIK: JOVAN JELIĆ, DOŽUPAN OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE**

KOJI SU, PO VAŠEM MIŠLJENJU, NAJVEĆI PROBLEMI I IZAZOVI U SVAKODNEVNOM ŽIVOTU VAŠE MANJINSKE ZAJEDNICE NA PODRUČJU OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE?

Najveći problem koji trenutno vlada na ovim prostorima jest teško gospodarsko stanje koje izrazito snažno pogađa upravo manjinske zajednice, tako da slobodno mogu reći da članovi tih zajednica najviše osjete krizu. Relativno visoka stopa nezaposlenosti na području istočne Hrvatske, pa tako i našoj Županiji, jako utječe na standard života svih građana, a posebno tu mogu istaknuti pripadnike manjinskih zajednica. Uz to, i nakon 20 godina od završetka rata, osjeća se tenzija prošlosti koja negativno utječe na društvo. Iako je vidljiv napredak u procesu demokratizacije društva na našim prostorima, članovi srpske manjinske zajednice bi voljeli vidjeti još veći pomak u tom smjeru kako bi se sve manjine, a posebno našu, doživjelo kao „dijelom ukupne društvene zajednice koja svojim običajima, tradicijom i narodnim običajima obogaćuje društvo u cjelini“.

KOLIKO STE ZADOVOLJNI DOSADAŠNJOM SURADNOM S PREDSTAVNICIMA LOKALNE ZAJEDNICE TE ŠTO MISLITE KAKO SE TAJ ODNOS MOŽE POBOLJŠATI?

Kada je riječ o pravima nacionalnih manjina na području Republike Hrvatske, ona su definirana i regulirana Ustavom Republike Hrvatske te Zakonom o pravima nacionalnih manjina, dok pravo za odgoj i obrazovanje na svom jeziku i pismu pripadnici nacionalnih manjina ostvaruju u skladu sa Zakonom o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina. Također, bitno je istaknuti da su manjinske zajednice zastupljene u tijelima lokalne i regionalne uprave i samouprave. Ipak u praksi, uz pozitivne primjere, imamo slučajeve neprovođenja određenih odredbi pojedinih zakona (npr. članak 22. stavka 2. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina). Nadamo se da će se situacija u budućnosti poboljšati te da ćemo vidjeti još cijeli niz pozitivnih primjera suradnje tijela lokalne samouprave s manjinskim institucijama, kao i ostvarenja manjinskih prava.

NA KRAJU, ŠTO BISTE IZDVOJILI KAO BITNU AKTIVNOST KOJU TREBA PODUZETI KAKO BI SE ČLANOVI VAŠE NACIONALNE MANJINE JOŠ VIŠE OSJEĆALI DIJELOM LOKALNE ZAJEDNICE?

Kao najbitnije, izdvojio bih činjenicu da se, nažalost, na ovim prostorima još uvijek osjeća tenzija prošlosti i ratnih događanja koja su se zbila prije 20 godina. Nadamo se i vjerujemo da će se u budućnosti stvari još više normalizirati te da će biti mnoštvo primjera suradnje s manjinskim zajednicama. Članovi srpske manjinske zajednice osjećaju se dijelom ovog

društva već stoljećima i želja im je da svojim aktivnostima doprinose demokratizaciji ovog društva. Tu je i pitanje zapošljavanja članova manjinskih zajednica, ali to je u ovom trenutku više problem loše gospodarske situacije koja vlada trenutno u Republici Hrvatskoj nego pitanje provedbe pojedinih odredbi Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. Na samom kraju, naglasio bih da je obveza i na manjinskim zajednicama da čine napore u borbi za obrazovanje, kulturu i jezik svoje zajednice kako bi se očuvalo bogatstvo tradicije istih.

OSOBNI INTERVJU 2

ISPITANIK: ĐORDE MARJANOVIĆ, TAJNIK VIJEĆA SRPSKE NACIONALNE MANJINE OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

NA KOJI NAČIN TE U KOJIM IZNOSIMA OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA FINANCIRA RAD VIJEĆA SRPSKE NACIONALNE MANJINE OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE?

Osječko-baranjska županija financira Vijeće srpske nacionalne manjine Osječko-baranjske županije kvartalno s 22.500,00 HRK što godišnje iznosi 90.000,00 HRK. U 2011. godini navedeni iznos, Osječko-baranjska županija je u cijelosti isplatila na žiro-račun Vijeća. Srpsko nacionalno vijeće uplatilo je 8.500,00 HRK za troškove puta članova Vijeća u Zagreb i Republiku Srbiju. Za 2012. godinu planirana sredstva za rad Vijeća srpske nacionalne manjine su samo ona

od Osječko-baranjske županije i to u iznosu 90.000,00 HRK.

POSTOJI LI U VAŠOJ ZAJEDNICI ORGANIZIRANA KULTURNO-UMJETNIČKA DJELATNOST PREDSTAVNIKA VAŠE NACIONALNE MANJINE?

Suradujemo sa svim udrugama na području Osječko-baranjske županije, a navest ću nekoliko vrlo uspješnih:

- Srpsko kultuno-umjetničko društvo "Sveti Sava", Tenja
- Srpsko kultuno-umjetničko društvo "Jovan Lazić", Bijelo Brdo
- Kultuno-umjetničko društvo "Zora", Silaš

- Srpsko kultuno-umjetničko društvo Darda
- Udruga Zlatna Žena Bolman (izrada zlatoveza i oslikavanje)

MOŽETE LI NAVESTI POZITIVNE PRIMJERE KADA JE RIJEČ O SURADNJI ČLANOVA SRPSKE NACIONALNE MANJINE SA OSTALIM MANJINSKIM UDRUGAMA NA PODRUČJU OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE?

Dobru suradnju imamo s vijećima drugih nacionalnih manjina, gdje naš predsjednik predsjeda koordinaci-

jom Vijeća s mandatom od 2. godine, kao i s našim Općinskim vijećima i predstavnicima vijeća na području Osječko-baranjske županije. Ove godine po prvi puta uspjeli smo u osječkom dnevnom listu Glas Slavonije uputiti čestitku našoj zajednici za Božić i Novu Godinu na dvojezičnom pismu (latinici i ćirilici). Ipak najveći problem je nezaposlenost i ekonomsko društveno zaostajanje ovog regiona, pa se to više odražava na našu zajednicu.

OSOBNI INTERVJU 3

ISPITANICA: ĐURDICA ĐUKELIĆ, TAJNICA SRPSKOG KULTURNOG DRUŠTVA "SVETI SAVA" TENJA

POSTOJI LI U VAŠOJ ZAJEDNICI ORGANIZIRANA KULTURNO-UMJETNIČKA DJELATNOST PREDSTAVNIKA VAŠE NACIONALNE MANJINE?

Da, na području prigradskog naselja Tenja (Osijek) djeluje Srpsko kulturno društvo "Sveti Sava". Društvo je osnovano 2007. godine, a članovi su raspoređeni tri sekcije: folklornu, recitatorsku i vezilje. Cilj nam je da se više probijemo u Osijek kao prvo i jedino srpsko kulturno-umjetničko društvo na području grada Osijeka.

KAKO OCJENJUJETE SURADNJU S PREDSTAVNICIMA LOKALNE ZAJEDNICE?

Istaknula bih da je suradnja s Gradom Osijekom vrlo dobra. Često smo

pozvani od strane lokalne zajednice da nastupamo na različitim manifestacijama te nam se na taj način puža mogućnost prezentiranja običaja i kulture srpske manjinske zajednice. Kao dobar primjer suradnje sa lokalnom zajednicom, izdvojila bih nedavni slučaj kada smo Gradu Osijeku uputili zamolbu za donaciju sredstava kako bismo kupili jednu skupu narodnu nošnju za našu folklornu sekciju za što nam je odobreno pola ukupnog iznosa potrebnog za kupnju nošnje. Svjesni smo da je trenutno situacija teška, ali Grad Osijek nam izlazi u susret u skladu sa svojim mogućnostima te pomaže u financiranju našeg rada.

OSOBNI INTERVJU 4

ISPITANIK: JOSIP KREIČIK, PREDSEDNIK MATICE SLOVAČKE OSJEK

POSTOJI LI U VAŠOJ ZAJEDNICI ORGANIZIRANA KULTURNO-UMJETNIČKA DJELATNOST PREDSTAVNIKA VAŠE NACIONALNE MANJINE?

Matica Slovačka Osijek osnovana je 1993. godine. Matica okuplja Slovačke iz Osijeka te okolnih mjesta: Višnjevac, Josipovac, Tenja, Antunovac, Livana, Briješće, Čepin. Promovira nacionalni i kulturni identitet slovačke narodnosti na polju umjetničkog i duhovnog stvaralaštva te predstavlja kulturu svojih predaka, njeguje i unapređuje jezik, nacionalnu kulturu i običaje. Također od samog početka, razvijamo suradnju s lokalnim vlastima i drugim udrugama, radi njegovanja svoje nacionalne kulture, ali i zbližavanja i razvijanja prijateljske suradnje naroda Hrvatske i Slovačke. Već od samog osnivanja, Matica Slovačka radi na okupljanju Slovaka, te podučavanju slovačkog jezika.

ŠTO BISTE IZDVOJILI KAO NAJZNAČAJNIJE PROJEKTE MATICE SLOVAČKE OSJEK?

Kao najznačajnije projekte izdvojio bih Festival slovačke pjesme, manifestaciju koju, sada već tradicionalno, organiziramo u studenom. Također, svake godine organiziramo božićni koncert. Sljedeće godine planiramo započeti pisati knjigu pod nazivom „Povijest Slovaka“. Dobro surađujemo na različitim manifestacijama s nizom kulturno-umjetničkih društava s područja grada Osijeka – Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo „Željezničar“, Šokačka grana Osijek, kulturno-umjetnička društva Ukrajinaca te Rusina.

KOJI SU NAJVEĆI PROBLEMI S KOJIMA SE SUSREĆETE U RADU SVOJE UDRUGE?

Najveći problem je nedostatak financijskih sredstava, ali nažalost to je problem cijeloga društva i države u ovom trenutku. Također, da bismo mogli organizirati rad naše udruge u punom kapacitetu potreban nam je i veći prostor. Nadamo se da će u budućnosti biti prilike za rješavanje ovih pitanja.

ISTRAŽIVANJE O POLOŽAJU MANJINA U OSJEČKO-BARANJSKOJ ŽUPANIJ PROVEDENO MEĐU SREDNJOŠKOLSKIM UČENICIMA

Drugo istraživanje vezano uz provedbu projekta **RASTIMO ZAJEDNO – 4RAZ** (RAZnolikost, RAZmjena, RAZumijevanje, RAZvoj), jest istraživanje provedeno među učenicima 3. razreda srednjih škola s područja Osječko-baranjske županije na temu razumijevanja položaja nacionalnih manjina.

Istraživanjem je obuhvaćena 21 srednja škola sa područja Županije te ukupno 505 učenika 3. razreda.

Opći cilj ovog istraživanja bio je detaljnije se pozabaviti percepcijom srednjoškolaca o temi nacionalnih manjina, te njihovi stavovi o istom. S obzirom na (relativno) nedavna ratna zbivanja na ovim područjima, smatramo da je iznimno važno istra-

žiti mišljenja srednjoškolaca o ovoj temi kako bi se u budućnosti mogle poduzeti aktivnosti koje će dovesti do boljeg razumijevanja svakodnevnih problema pripadnika manjinskih zajednica te zajedničke suradnje i suživota svih građana, neovisno o nacionalnoj pripadnosti.

Istraživanje je provedeno metodom anketnih upitnika i to u razdoblju od 01. do 10. listopada 2012. godine.

NAPOMENA: Važno je istaknuti da provedeno istraživanje nije dio službenog istraživanja javnog mnijenja, ali daje indikativne odgovore učenika 3. razreda srednjih škola na pitanja vezana uz problematiku nacionalnih manjina na području Osječko-baranjske županije.

3.1

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Istraživanjem su obuhvaćene sljedeće srednje škole na području Osječko-baranjske županije:

- I. Gimnazija Osijek
- II. Gimnazija Osijek
- III. Gimnazija Osijek
- Gaudeamus, prva privatna srednja škola u Osijeku s pravom javnosti
- Elektrotehnička i prometna škola Osijek
- Strojarska tehnička škola Osijek
- Tehnička škola i Prirodoslovna gimnazija Ruđera Boškovića Osijek
- Poljoprivredna i veterinarska škola Osijek
- Škola primijenjene umjetnosti i dizajna Osijek
- Ekonomska i upravna škola Osijek
- Ugostiteljsko-turistička škola Osijek
- Trgovačka i komercijalna škola Davor Milas Osijek
- Obrtnička škola Osijek
- Prosvjetno kulturni centar Mađara u Republici Hrvatskoj Osijek
- Gimnazija Beli Manastir
- Druga srednja škola Beli Manastir
- Gimnazija A. G. Matoša Đakovo
- Ekonomska škola Braća Radić Đakovo
- Srednja škola Valpovo

- Srednja škola Donji Miholjac
- Srednja škola Isidora Kršnjavoga Našice

Tablica 6 - Učenci obuhvaćeni istraživanjem prema narodnosti

Narodnost djece obuhvaćene istraživanjem	Broj
Hrvati	461
Srbi	22
Mađari	15
Crnogorci	2
Rusini	1
Romi	1
Albanci	1
Slovaci	1
Bošnjaci	1
UKUPNO	505

Prema po podacima iz Tablice 5., vidljivo je da u ukupnom broju ispitanih učenika, dominiraju učenici hrvatske nacionalnosti (91,29 %), zatim slijede učenici srpske (4,36 %) i mađarske nacionalnosti (2,97 %). Istraživanjem su također obuhvaćeni srednjoškolski crnogorske, rusinske, romske, albanske, slovačke te bošnjačke nacionalnosti.

NE 52% DA 48%

Na pitanje o prihvaćenosti nacionalnih manjina u Hrvatskoj, 52% učenika je odgovorilo potvrdno, dok 48% njih odgovorilo negativno na postavljeno pitanje. Iz priloženog vidimo da je percepcija ispitanika podijeljena oko ovog pitanja gotovo u jednakoj mjeri.

Učenici koji su na pitanje odgovorili DA naglasili su da, prema njihovom mišljenju pripadnici nacionalnih manjina "imaju ista prava kao i većinsko stanovništvo te da im se pristupa s većim interesom".

SMATRATE LI DA SU NACIONALNE MANJINE DOBRO PRIHVAĆENE U HRVATSKOJ?

S druge strane, ispitanici koji su na gore postavljeno pitanje odgovorili NE, u obrazloženju su naveli da se pripadnike nacionalnih manjina "omalovažava, diskriminira te da nisu dobro prihvaćeni u određenim društvima, kao i to da građani još uvijek nisu dovoljno informirani o položaju i problemima nacionalnih manjina".

Na pitanje "Znate li što su nacionalne manjine i koja su njihova prava?", većina učenika je odgovorila potvrdnim odgovorom.

Na pitanje "Što bi trebalo poduzeti kako bi pripadnici nacionalnih manjina bili bolje prihvaćeni?", učenici su odgovorili da bi "trebalo širiti znanje o njihovoj kulturi, uključivati ih u javna događanja, te poslušati zahtjeve nacionalnih manjina i rješavati njihove probleme kao i to da se od najnižih razreda osnovne škole djecu educira o položaju i pravima nacionalnih manjina".

Na pitanje "Je li došlo do promjene u položaju nacionalnih manjina unazad nekoliko godina?", učenici su odgovarali različito. Dok neki smatraju da nije došlo do promjene, većina učenika smatra da je došlo do poboljšanja u položaju nacionalnih manjina u zadnjih nekoliko godina (prava zagwarantirana Ustavom RH, prednost upisa u srednju školu i prilikom zapošljavanja u državnim službama), ali da i dalje treba raditi na tom procesu kako bi se pripadnici nacionalnih manjina još više osjećali dijelom cjelokupnog društva.

NE 14% DA 86%

SMATRATE LI DA SU PRAVA
MANJINA U RH UGROŽENA?

Na postavljeno pitanje, 14% ispitanika odgovorilo je DA, dok 86% je odgovorilo NE.

Iz dobivenih rezultata vidimo da većina učenika smatra da su osnovna ljudska prava pripadnika nacionalnih manjina poštovana u jednakoj mjeri kao i prava većinskog stanovništva, dok jedan manji dio smatra da su njihova prava ugrožena.

PRAKTICIRATE LI VJERU?

NE 31% DA 69%

Na pitanje da li prakticiraju vjeru, 69% posto učenika odgovorilo je potvrdnim odgovorom, dok njih 31% odgovorilo je NE.

Na pitanje o pohađanju vjeronauka, 83% učenika je odgovorilo da ide na sate vjeronauka, dok je 17% odgovorilo negativno na postavljeno pitanje. Većina učenika koja je odgovorila DA, u obrazloženju je napisala da na sate vjeronauka ide "jer na taj način saznaje više o svojoj vjeri i smatra da je to bitno".

Učenici koji su odgovorili NE, svoj odgovor obrazložili su na način da "ne žele ići na sate vjeronauka ili da umjesto toga pohađaju sate etike".

Ukoliko usporedimo odgovore dobivene na pitanja "Practicirate li vjeru?" i "Idete li na vjeronauk?", vidjet ćemo da postoji određena skupina učenika koja pohađa sate vjeronauka, ali ne prakticira vjeru što objašnjava odgovore da je "pohađanje vjeronauka obvezno i/ili je pohađanje vjeronauka želja roditelja".

NE 17% DA 83%

IDETE LI NA VJERONAUK?

Na pitanje jesu li zadovoljni školskim programom koji nudi škola, gotovo četvrtina učenika je odgovorila da nisu (22%), dok je 78% učenika odgovorila da su zadovoljni sa školskim programom koji nudi škola. Iz ovoga vidimo da postoji još dosta prostora za napredak u smislu obogaćivanja nastavno-školskog programa u okviru srednjoškolskog obrazovanja.

JESTE LI ZADOVOLJNI ŠKOLSKIM PROGRAMOM KOJI NUDI ŠKOLA?

NE 22% DA 78%

NE 41% DA 59%

**JESTE LI PRISUSTVOVALI
VRJEDANJU, OMALOVAŽAVANJU I
AGRESIJI PREMA PRIPADNIKU NEKE
NACIONALNE MANJINE?**

Posljedica su to nedavnih ratnih zbivanja na ovim prostorima, ali i nedovoljna informiranost stanovništva o tome na koji način nacionalne manjine obogaćuju kulturu i tradiciju jedne države u cjelini kao i nedovoljna razina prihvaćanja različitosti među ljudima.

Na pitanje "Jeste li prisustvovali vrijeđanju, omalovažavanju i agresiji prema pripadniku neke nacionalne manjine?", zabrinjavajuće visok postotak učenika je odgovorilo potvrdno na ovo pitanje, čak njih 41%. Nažalost, i dalje je u hrvatskom društvu prisutna netrpeljivost prema pripadnicima drugih nacionalnih manjina, međutim istraživanja pokazuju da je situacija slična i u ostalim državama regije.

**JE LI VAMA BITNO KOJE SU
NACIONALNOSTI VAŠI PRIJATELJI?
MOJI PRIJATELJI SU:**

Na gore postavljeno pitanje, većina učenika (68%) je odgovorila da se druže, kako s prijateljima svoje, tako i s onima druge nacionalnosti. Njih 32% je odgovorilo da su njihovi prijatelji iste nacionalnosti kao i oni sami. Ovakav rezultat može se dvojako tumačiti: dok neki učenici namjerno izbjegavaju druženje s pripadnicima drugih nacionalnosti, ostali nemaju priliku družiti se s pripadnicima drugih nacionalnosti jer jednostavno u mjestu u kojem žive ili u školi koju pohađaju nema takvih učenika ili je njihov broj vrlo nizak u odnosu na većinsko stanovništvo.

MOJE I DRUGE SAMO MOJE
NACIONALNOSTI 32% NACIONALNOSTI 68%

Na pitanje postoje li odvojena društva, učenici su u jednakoj mjeri odgovarali potvrdno i negativno na postavljeno pitanje. Kao razloge postojanja takvih društava, osim pitanja nacionalnosti, naveli su i iste interese koji povezuju članove određenog društva kao npr. vrsta glazbe koju slušaju, mjesto izlaska i slično.

Na pitanje "Drže li se pripadnici nacionalne manjine zajedno? Druže li se unutar vlastite nacionalne manjine ili ne? Ako da, zašto?", učenici su u jednakoj mjeri odgovarali potvrdno i negativno na postavljeno pitanje.

Dok neki smatraju da se pripadnici nacionalnih manjina drže zajedno jer "imaju istu kulturu, bolje se razumiju i osjećaju se sigurnije među pripadnicima svoje nacionalnosti", drugi ispitanici smatraju da se pripadnici nacionalnih manjina iz njihovog okruženja druže sa svima u jednakoj mjeri.

OBRAĆATE LI PAŽNJU NA
NACIONALNOST PRILIKOM
ODABIRA DJEVOJKE/DEČKA?

DA 69%
NE 31%

Kada je riječ o izboru djevojke/dečka, učenici su većinom odgovarali da ne obraćaju pažnju na nacionalnost prilikom odabira (69%), dok njih 31% ipak obraća pažnju na pitanje nacionalnosti potencijalnog partnera.

Na pitanje "Jeste li zbog veze imali neugodnosti radi njezine/njegove ili vaše nacionalnosti?", 94% učenika je odgovorilo negativno na postavljeno pitanje.

Samo 6% ispitanika je odgovorilo DA što daje na znanje da, kada je riječ o vezama među članovima srednjoškolske populacije, nema izraženih problema kada je u pitanju nacionalnost.

DA 6% NE 94%

**JESTE LI ZBOG VEZE IMALI
NEUGODNOSTI RADI
NJEZINE/NJEGOVE ILI
VAŠE NACIONALNOSTI?**

**JESTE LI POHAĐALI NASTAVU NA
ODJELU ZA NACIONALNE MANJINE?**

Na pitanje "Jeste li pohađali nastavu na odjelu za nacionalne manjine?", učenici – pripadnici nacionalnih manjina su većinom odgovorili DA (79%), dok je njih 21% odgovorilo negativno na postavljeno pitanje.

NE 31% DA 69%

NE 43% DA 57%

Na pitanje "Imate li izborne predmete vezane uz kulturu i/ili jezik vaše nacionalne manjine?", 43% učenika – pripadnika nacionalnih manjina je odgovorilo potvrdno na postavljeno pitanje. Također, svi ispitanici su naznačili da su sami izabrali pohađati izborne predmete vezane uz kulturu i/ili jezik svoje nacionalne manjine, a ne po preporuci drugih (roditelji, nastavnici ili slično).

IMATE LI IZBORNE PREDMETE VEZANE UZ KULTURU I/ILI JEZIK VAŠE NACIONALNE MANJINE?

Na pitanje "Što mislite kako je vaša nacionalna manjina prihvaćena u Hrvatskoj?", dvije trećine ispitanika je odgovorilo da je njihova nacionalna manjina dobro prihvaćena u Hrvatskoj, dok ostali smatraju da njihova nacionalna manjina nije dobro prihvaćena u Hrvatskoj. Ovakav rezultat indicira da je potrebno poduzeti još niz koraka kako bi pripadnici drugih nacionalnih manjina bili bolje prihvaćeni od strane većinskog stanovništva.

Na pitanje sudjeluju li u kulturnim aktivnostima svoje nacionalne manjine (folklorna društva itd.), 54% učenika je odgovorilo potvrdno na postavljeno pitanje, dok je njih 46% odgovorilo negativno. Većina učenika koja je na pitanje odgovorila potvrdno, kao razlog je navela "da vole sudjelovati u kulturnim aktivnostima svoje nacionalne manjine te da su ponosni na svoje naslijeđe i tradiciju".

SUDJELUJETE LI U KULTURNIM AKTIVNOSTIMA VAŠE NACIONALNE MANJINE (FOLKLORNA DRUŠTVA ITD.)?

S druge strane, učenici koji su odgovorili negativno na postavljeno pitanje, kao razloge su naveli "okupiranost drugim obvezama, nemogućnost sudjelovanja na takvim aktivnostima te lijenost".

NE 46% DA 54%

NE 46% DA 54%

Na pitanje da li izlaze na posebna mjesta gdje se najviše okupljaju pripadnici njihove nacionalne manjine, 54% učenika je odgovorilo potvrdno na postavljeno pitanje, dok je njih 46% odgovorilo negativno pritom naglašavajući "da im to nije bitno".

Učenici koji su potvrdno odgovorili na pitanje, kao razlog su naveli "druženje i upoznavanje drugih pripadnika svoje nacionalne manjine".

**IZLAZITE LI NA POSEBNA MJESTA
GDJE SE NAJVIŠE OKUPLJAJU
PRIPADNICI VAŠE NACIONALNE
MANJINE ILI NE?**

Na samom kraju upitnika, učenicima – pripadnicima nacionalnih manjina, postavljeno je pitanje što oni kao pojedinci mogu učiniti kako bi njihova nacionalna manjina bila bolje prihvaćena u društvu. Gotovo polovina učenika je rekla da ne mogu učiniti ništa po tom pitanju.

Ostali učenici su naveli da je potrebno "poštovati ostale neovisno o nacionalnoj pripadnosti te da je potrebno o ovoj temi otvoreno razgovarati sa prijateljima kako bi se podigla razina tolerancije u društvu".

ZAKLJUČAK

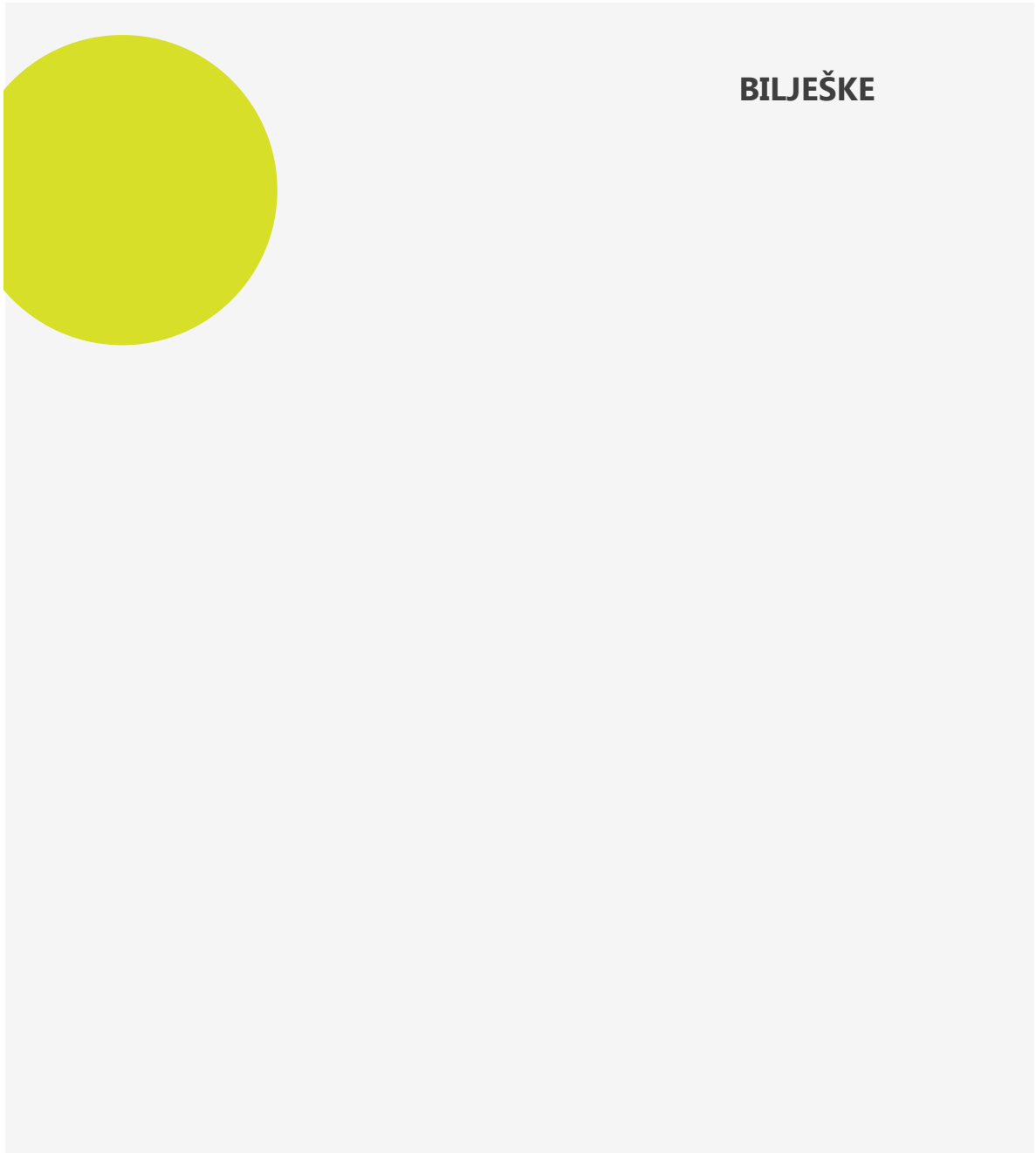
Provedeno istraživanje je pokazalo da ispitanici kao najveće probleme ističu nezaposlenost te trenutno tešku gospodarsku situaciju na području Slavonije i Baranje što rezultira i nemogućnošću normalnog funkcioniranja društva u cjelini. Nedostatak sredstava pogađa gotovo sve slojeve društva, pa tako i pripadnike manjinskih zajednica kao i udruge i institucije koje se bave njihovim potrebama.

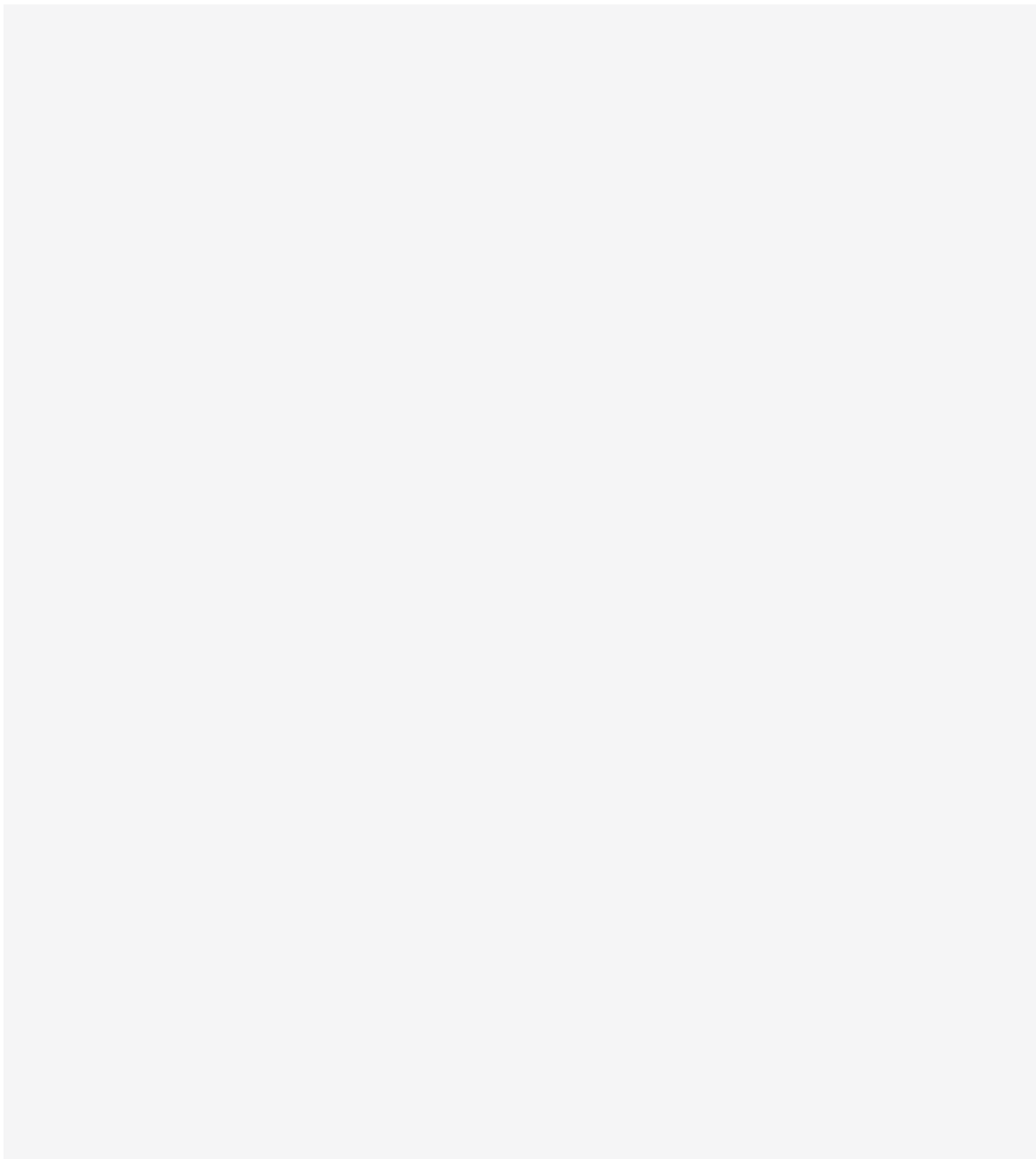
Uz to, nedavna ratna zbivanja na ovom području, ostavila su duboke ožiljke i mišljenja smo da je potrebno poduzeti još čitav niz koraka i aktivnosti koji će pomoći u normalizaciji odnosa.

Ovo se posebno tiče odnosa stanovnika hrvatske i srpske nacionalnosti zajednice.

Ipak možemo reći da su vidljivi pozitivni pomaci o odnosu na razdoblje od prije 10 godina što dovodi do zaključka da postoji želja za normalizacijom situacije i usklađivanjem cijelog niza različitih potreba manjinskih zajednica (pravo na obrazovanje na matrinom jeziku zajednice, zapošljavanje članova manjinskih zajednica u državnim poduzećima kao i financiranje rada manjinskih udruga što smo u prethodnom dijelu izvještaja i vidjeli da se u najvećoj mjeri i ostvaruje).

BILJEŠKE

iiInority 3D

DIVERSITY DIALOGUE DEVELOPMENT

DONATORI / PRIJATELJI PROJEKTA

Kingdom of the Netherlands

otvorena medijalna grupa d.o.o.

CENTAR
ZA KULTURNE
DJELATNOSTI